

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 8.marta 2021. godine
Br. ref.:AGJ1726/21

PRESUDA

u

slučaju br. KI86/18

Podnosilac

Slavica Đorđević

**Ocena ustavnosti rešenja Apelacionog suda
CA. br. 2093/2017 od 29. januara 2018. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija, i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela Slavica Đorđević (u daljem tekstu: podnositeljka zahteva) sa prebivalištem u Novom Sadu, Srbija.

Osporena odluka

2. Podnositeljka zahteva osporava rešenje Apelacionog suda [CA. br. 2093/2017] od 29. januara 2018. godine.
3. Podnositeljka zahteva je osporenu odluku primila 26. februara 2018. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti rešenja Apelacionog suda [CA. br. 2093/2017] od 29. januara 2018. godine, kojim podnositeljka zahteva navodi da su joj povređena ustavna prava zagarantovana članom 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata]; članom 24. [Jednakost pred zakonom]; članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]; članom 32. [Pravo na pravno sredstvo]; članom 46. [Zaštita imovine] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav); i relevantnim članovima Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP) članom 6, stav 1 [Pravo na pravično suđenje]; članom 13. [Pravo na delotvorni pravni lek]; članom 1 Protokola 1 uz EKLJP-a [Zaštita imovine]; članom 14. [Zabrana diskriminacije] i relevantnim članovima Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: UDLJP), odnosno članom 2, članom 8, članom 10 i članom 17.
5. Podnositeljka zahteva traži da se njen identitet ne objavi, ne navodeći nijedan konkretni razlog za ovaj zahtev.

Pravni osnov

6. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).).

Postupak pred Ustavnim sudom

7. Dana 18. juna 2018. godine, podnositeljka zahteva je podnela zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
8. Dana 16. avgusta 2018. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Nexhmija Rexhepija za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednica Suda je imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bekim Sejdiu (predsedavajući), Selvete Gërxhaliu- Krasniqi i Gresa Caka-Nimani (članice).
9. Dana 7. septembra 2018. godine, Sud je obavestio podnositeljku zahteva i Apelacioni sud o registraciji zahteva. Istog dana, Sud je tražio od Osnovnog suda u Prizrenu da podnesu Sudu kompletan dosije slučaja.
10. U roku koji je dao Sud, poslednje navedeni nije primio traženi dosije.
11. Dana 25. januara 2019. godine, Sud je tražio od Osnovnog suda u Prizrenu da podnese Sudu povratnicu koja dokazuje kada je podnositeljka zahteva primila osporenu odluku.
12. Dana 18. marta 2019. godine, Osnovni sud u Prizrenu je podneo traženu povratnicu.

13. Dana 3. avgusta 2020. godine, Sud je ponovio zahtev za Osnovni sud u Prizrenu da podnesu Sudu kompletan dosije slučaja.
14. Dana 24. avgusta 2020. godine, Osnovni sud u Prizrenu je podneo Sudu kompletan dosije slučaja.
15. Dana 27. avgusta 2020. godine, Sud je obavestio stranu u postupku pred redovnim sudovima, B.M., o registraciji zahteva, pružajući mu mogućnost da podnese svoje komentare u roku od 7 (sedam) dana od dana prijema dopisa Suda.
16. Dana 4. septembra 2020. godine, F.M. je, kao privremeni zastupnik B.M.-a, podneo Sudu svoje komentare u vezi sa slučajem, i priložio rešenje [I. br. 1241/2012] Osnovnog suda u Prizrenu od 12. juna 2018. godine i katastarsko uverenje u vezi sa spornom imovinom.
17. Dana 17. decembra 2020. godine, Sud je razmotrio slučaj i odlučio da odlučivanje za ovaj slučaj odloži za neku drugu sednicu.
18. Dana 3. februara 2021. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva.
19. Istog dana, Sud je jednoglasno utvrdio da je (i) zahtev prihvatljiv; i da rešenje Apelacionog suda [CA. br. 2093/2017] od 29. januara 2018. godine i rešenje Osnovnog suda u Prizrenu [I. br. 1241/12] od 27. februara 2017. godine nisu u skladu sa članovima 31, 32 i 54. Ustava u vezi sa članovima 6.1 i 13. EKLJP-a, kao i članom 46. Ustava u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a.

Pregled činjenica

(A) Činjenice u vezi sa utvrđivanjem prava na korišćenje svojine u prilogu podnositeljke zahteva

20. Dana 30. marta 1993. godine, opština Prizren je, rešenjem [br. 03/3462/138], odlučila da prizna pravo podnositeljki zahteva na korišćenje građevinske parcele br. 65 C, deo katastarske parcele br. 7140/1, u površini od 180 m².
21. Dana 8. novembra 1993. godine, opština Prizren je, rešenjem [br. 04/4-351-233], dozvolila podnositeljki zahteva da izgradi stambeni objekat na navedenoj parceli.
22. U 1997. godini, podnositeljka zahteva je počela sa izgradnjom stambenog objekta na navedenoj parceli, i ti radovi su kasnije prekinuti zbog rata na Kosovu.
23. Nakon 1999. godine, navedena parcela je uzurpirana od strane B.M.-a. Poslednje navedeni je izgradio još dva druga sprata na postojećoj konstrukciji stambenog objekta koji je podnositeljka zahteva započela, ali nije uspela da završi.
24. Nakon ovih događanja, podnositeljka zahteva je, u svojstvu vlasnice, podnela zahtev Komisiji za stambeno imovinske zahteve (u daljem tekstu: KSIZ) za vraćanje sporne imovine u njen posed.
25. Na osnovu spisa predmeta, proizilazi da je 30. aprila 2005. godine, KSIZ usvojio zahtev podnositeljke zahteva, potvrđujući tako da je ona vlasnica parcele i da joj se navedena predmetna imovina treba vratiti u posed u roku od 30 (trideset) dana.

26. Na gore navedenu odluku KSIZ-a, B.M je izjavio žalbu Žalbenom veću Komisiji za stambeno imovinske zahteve (u daljem tekstu: Žalbeno veće).
27. Dana 16. decembra 2005. godine, Žalbeno veće je odbilo žalbu B.M.-a i potvrdilo odluku prvog stepena KSIZ-a. *(Pojašnjenje Suda: obe navedene odluke KSIZ-a se ne nalaze u kompletnom dosijeu slučaja koji je podneo Osnovni sud. Činjenice u vezi sa tim odlukama su uzete iz drugih odluka, dosijeji koji citiraju njihov sadržaj).*
28. Shodno tome, na osnovu gore navedenih postupaka, proizilazi da je u oba prva stepena KSIZ-a: (i) podnositeljka zahteva potvrđena kao vlasnica katastarske parcele, koja je glavni predmet spora i ovog slučaja; i da je (ii) zainteresovana strana B.M. bila obavezna da oslobodi navedenu imovinu u korist podnositeljke zahteva.

(B) Činjenice u vezi sa vraćanjem imovine u posed podnositeljki zahteva, nakon utvrđivanja da ju je B.M. uzurpirao na nezakonit način

29. Neodređenog datuma, nakon što B.M nije oslobodio navedeni sporni objekat, uprkos konačnim odlukama KSIZ-a u prvom i drugom stepenu, podnositeljka zahteva je podnela tužbu Opštinskom sudu u Prizrenu (u daljem tekstu: Opštinski sud), sa zahtevom da joj se predmetna imovina vrati u ponovni posed.
30. Dana 22. oktobra 2009. godine, Opštinski sud je, rešenjem [P. br. 422/05], odbacio tužbu podnositeljke zahteva, kao neprihvatljivu, sa obrazloženjem da je odlučivanje o pitanju o kojem je KSIZ već doneo odluku van njegove predmetne nadležnost.
31. Na gore navedeno rešenje Opštinskog suda, podnositeljka zahteva je izjavila žalbu Okružnom sudu u Prizrenu (u daljem tekstu: Okružni sud).
32. Dana 19. februara 2010. godine, Okružni sud je poništio rešenje Opštinskog suda [P. br. 422/05] od 22. oktobra 2009. godine i stvar vratio na presuđivanje prvom stepenu.
33. Dana 21. decembra 2011. godine, Opštinski sud je, sada već u postupku ponovnog odlučivanja, doneo presudu [P. br. 462/10], kojom je naložio tuženom B.M da oslobodi uzurpiranu imovinu i da istu vrati u pređašnje stanje, uklanjajući sve radove koje je uradio na imovini. Pored toga, Osnovni sud u Prizrenu je ovom presudom (i) naložio B.M-u da plati iznos od 400 evra u vezi sa troškovima sudskog postupka; dok je (ii) odbio zahtev podnositeljke zahteva za naknadu prouzrokovane štete u iznosu od 150.000,00 evra.
34. Protiv gore navedene presude Opštinskog suda, B.M je izjavio žalbu Okružnom sudu, navodeći bitnu povredu odredaba parničnog postupka, pogrešno utvrđivanje činjeničnog stanja i pogrešnu primenu materijalnog prava.
35. Dana 18. maja 2012. godine, Okružni sud je, presudom [Ac. br. 114/12], odbio, kao neosnovanu, žalbu B.M.-a i potvrdio presudu Opštinskog suda [P. br. 462/10] od 21. decembra 2011. godine. Što se tiče poslednje, Okružni sud je utvrdio da je ista pravična i da je činjenično stanje potpuno utvrđeno.
36. Na gore navedenu presudu Okružnog suda, B.M je izjavio reviziju Vrhovnom sudu.
37. Dana 9. jula 2013. godine, Vrhovni sud je, presudom [Rev. br. 247/2012], odbio, ako neosnovanu, reviziju B.M.-a.

38. Shodno tome, na osnovu gore navedenih činjenica, proizilazi da je tužba podnositeljke zahteva, podneta protiv tuženog B.M.-a koji je uzurpirao njenu imovinu još od 1999. godine, bila usvojena i rezultirala uspešna pred redovnim sudovima. Sva tri suda, Osnovni sud, Okružni sud i Vrhovni sud, su potvrdili da: (i) podnositeljka zahteva uživa pravo korišćenja imovine/katastarske parcele koja je predmet spora; (ii) tuženi B.M. treba da oslobodi uzurpiranu imovinu; i da (iii) tuženi B.M. treba da vrati imovinu koja je predmet spora u pređašnje stanje, odnosno u stanje pre nadogradnje dva dodatna sprata od strane B.M.-a.

(C) Pregled činjenica u vezi sa izvršnim postupkom pokrenutim od strane podnositeljke zahteva u cilju izvršenja gore navedenih odluka koje su išle u njenu korist

39. Dana 3. jula 2012. godine, (nakon što je presuda Okružnog suda postala pravosnažna i pre odlučivanja o reviziji pred Vrhovnim sudom), podnositeljka zahteva je podnela Osnovnom sudu u Prizrenu (u daljem tekstu: Osnovni sud) predlog za izvršenje presude Opštinskog suda [P. br. 462/10] od 21. decembra 2011. godine, kojom joj je potvrđeno pravo korišćenja predmetne imovine i da je B.M.-u naloženo da joj oslobodi imovinu i istu vrati u pređanje stanje.
40. Dana 5. februara 2013. godine, Osnovni sud je, rešenjem [I. br. 1241/12], dozvolio izvršenje gore navedene presude Opštinskog suda.
41. Neodređenog datuma, B.M. je izjavio žalbu Apelacionom sudu na gore navedeno rešenje Osnovnog suda.
42. Dana 8. aprila 2013. godine, Apelacioni sud je, rešenjem [CA. br. 3817/2013], odbio, kao neosnovanu, žalbu B.M.-a, ocenjujući, kao pravičnu i zakonitu, odluku o izvršenju prvostepenog suda.
43. Što se tiče izvršenja presude [P. br. 462/10] Opštinskog suda u Prizrenu od 21. decembra 2011. godine za vraćanje imovine u pređašnje stanje i rušenje izgrađenog objekta na tuđoj imovini prvo je angažovana kompanija PTP "Mali Princ", a zatim kompanija NN "Shehu". Iznos određen za izvođenje radova, odnosno za vraćanje imovine u pređašnje stanje, što bi trebalo da rezultira rušenjem izgrađenog objekta, je iznosio 19.495,41 evra.
44. Dana 23. oktobra 2014. godine, podnositeljka zahteva je podnela zahtev Osnovnom sudu u Prizrenu za: (i) oslobađanje od plaćanja troškova sudskih taksi; kao i za (ii) oslobađanje od plaćanja troškova izvršnog postupka (19.495,41 evra). Ona je obrazložila da zbog teškog finansijskog stanja nema mogućnost da plati iznos koji se smatrao neophodnim za vraćanje njene imovine u pređašnje stanje.
45. Dana 28. avgusta 2014. godine, Osnovni sud u Prizrenu je, odlukom [I. br. 1241/12], odlučio o oba zahteva podnositeljke. Što se tiče zahteva o (i) oslobađanju od plaćanja troškova sudskih taksi, Osnovni sud u Prizrenu je usvojio taj zahtev i oslobodio je od troškova sudskih taksi, dok, što se tiče zahteva o (ii) oslobađanju od plaćanja troškova izvršnog postupka, Osnovni sud u Prizrenu je odbio taj zahtev, kao neosnovan.
46. Svoju odluku o ova dva zahteva, Osnovni sud u Prizrenu je obrazložio na sledeći način: *"Po predlogu poverioca [podnositeljke zahteva] u smislu čl. 292 ZIP-a, staraocu izvršnog dužnika je naloženo da pri službi za depozit ovog suda deponuje iznos od 19.495,41 € potreban za troškova nastale prilikom obavljanja izvršenja [...]. Međutim, do sada dužnička strana nije izvršila potreban depozit te je gore*

navedena firma odustala od obavljanja izvršnih radnji. [...] S obzirom da dužnička strana nije deponovala navedeni iznos potreban za izvršenje radova, pravilo je da prethodno - unapred te troškove plaća poverilac, te je stoga sud odbio kao neosnovan predlog poverioca za oslobađanje od plaćanja troškova izvršenja, dok je usvojio kao osnovan zahtev za oslobađanje od plaćanja sudskih troškova- sudske takse, s obzirom da je poverilac penzioner i ne poseduje nepokretnu imovinu”.

47. Podnositeljka zahteva je izjavila žalbu Apelacionom sudu na odluku [I. br. 1241/12] Osnovnog suda u Prizrenu od 28. avgusta 2014. godine, navodeći bitne povrede odredaba izvršnog postupka, nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja i pogrešnu primenu materijalnog prava.
48. Dana 9. marta 2014. godine, Apelacioni sud je, odlukom [CA. br. 4210/2014], odbio, kao neosnovanu, žalbu podnositeljke zahteva i potvrdio odluku [I. br. 1241/12] Osnovnog suda u Prizrenu od 28. avgusta 2014. godine.
49. Dana 9. septembra 2014. godine, Osnovni sud u Prizrenu je u izvršnom postupku, odlučujući u vezi sa depozitom novčanih sredstava u “*građanski depozit ovog suda*”, preko odluke [I. br. 1241/12], naložio podnositeljki zahteva da u roku od 15 dana deponuje iznos od 19.495,42 evra u ime troškova izvršenja-rušenja objekta. U odluci se u nastavku dodaje da se “*O tome ko treba da plati troškove izvršnog postupka govori u čl. 13 st. 1 ZIP-a, da „Troškove postupka u vezi sa određivanjem i sprovođenjem izvršenja unapred plaća poverilac [...]“.*
50. Dana 31. maja 2015. godine, Osnovni sud je, odlukom [I. br. 1241/12], nakon što je B.M preminuo, odredio kao privremenog zastupnika, u svojstvu izvršnog dužnika, njegovog sina F.M. [*Pojasňjenje Suda: i komentare u sudovima u vezi sa ovim slučajem je podneo F.M., kao privremeni zastupnik B.M.-a*].
51. Dana 3. septembra 2015. godine, Osnovni sud je, odlukom [I. br. 1241/12], naložio F.M.-u da plati podnositeljki zahteva troškove parničnog postupka u iznosu od 400 € (četiri sto).

(D) Činjenice u vezi sa izricanjem novčanih kazni od strane redovnih sudova protiv F.M-a zbog nesprovođenja naloga redovnih sudova

52. U nemogućnosti izvršenja presuda u njenu korist, zbog odbijanja F.M.-ja da ispuni svoje obaveze koje proističu iz napred razrađenih odluka redovnih sudova, podnositeljka zahteva je podnela drugi predlog Osnovnom sudu, kojim je tražila da se naloži F.M-u da prijavi svoju pokretnu i nepokretnu imovinu pred sudom.
53. Dana 18. januara 2016. godine, Osnovni sud je, odlukom [I. br. 1241/12], naložio F.M-u da u roku od 7 (sedam) dana podnese pune podatke u vezi sa njegovom pokretnom i nepokretnom imovinom, naglašavajući da će mu u suprotnom Osnovni sud izreći novčanu kaznu u skladu sa članovima 15. i 16. ZIP-a.
54. Dana 18. januara 2016. godine, Osnovni sud je, odlukom [I. br. 1241/12], naložio Upravi za geodeziju i katastar – Služba za katastar nepokretnosti u opštini Prizren, da u roku od 7 (sedam) dana podnese pune podatke u vezi sa pokretnom i nepokretnom imovinom F.M.-a, naglašavajući da će mu u suprotnom Osnovni sud izreći novčanu kaznu u smislu članova 15. i 16. ZIP-a Zakon o izvršnom postupku).
55. Dana 16. februara 2016. godine, Osnovni sud u Prizrenu je, rešenjem [I. br. 1241/12], izrekao novčanu kaznu F.M-u u iznosu od 500 evra, zato što nije poštovao odluku [I.

br. 1241/12] ovog suda od 18. januara 2016. godine u vezi sa obavezom da predstavi sve podatke za njegovu pokretnu i nepokretnu imovinu.

56. Dana 16. februara 2016. godine, Osnovni sud u Prizrenu je, rešenjem [I. br. 1241/12], naložio F.M-u da u roku od 7 (sedam) dana deponuje na tekućem računu suda iznos od 19.495,42 evra u ime troškova koji bi nastali oko rušenja objekta u vezi sa izvršenjem presude Opštinskog suda u Prizrenu P. br. 462/2010 od 21. decembra 2012. godine. U obrazloženju je u nastavku dodato: *“postupajući po primedbama Apelacionog suda datim u rešenju Gž.br. 1252/12 od 30.09.2015, a i s obzirom da u smislu čl. 292 ZIP-a stoji odaveza dužnika da deponuje određenu sumu novca potrebnu za obavljanje izvršnih radnji [...], ovaj sud je naložio da F.M, staratelj i privremeni zastupnik izvršnog dužnika, u datom roku deponuje odgovarajuća novana sredstva [...]”*.
57. Neodređenog datuma, F.M, je izjavio žalbu Vrhovnom sudu na rešenja sa istim brojem [I. br. 1241/12] Osnovnog suda od 16. februara 2016. godine, navodeći povredu odredaba izvršnog postupka.
58. Dana 15. septembra 2016. godine, Vrhovni sud je, rešenjem [Gzh. br. 2473/16], odbacio, kao van roka, žalbu, sa obrazloženjem da je ista podneta nakon roka od 7 (sedam) dana koji je propisan zakonom.
59. Dana 27. februara 2017. godine, Osnovni sud je, rešenjem [I. br. 1241/12], izrekao novčanu kaznu u iznosu od 1000 (hiljadu evra) F.M-u zato što nije poštovao rešenje Osnovnog suda I. br. 1241/12 od 5. februara 2013. godine za dozvoljavanje izvršenja izvršnog dokumenta – presude [P. br. 462/10] od 21 decembra 2011. godine Opštinskog suda u Prizrenu.
60. Dana 6. aprila 2017. godine, F.M je izjavio žalbu Apelacionom sudu na rešenje I. br. 1241/12 Osnovnog suda u Prizrenu, navodeći bitne povrede odredaba izvršnog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja.

(E) Činjenice u vezi sa postupkom, koji, kao rezultat, ima obustavu izvršnog postupka za izvršenje odluka koje su bile u korist podnositeljke zahteva

61. Neodređenog datuma, Osnovni sud je tražio od Vrhovnog suda pravno mišljenje o tome kako treba postupiti kada je dužniku u izvršnom predmetu, u smislu člana 292. ZIP-a, naloženo deponovanje određenog novčanog iznosa za plaćanje troškova koji će biti prouzrokovani izvršenjem radnje od strane drugog lica ili samog poverioca, ne deponuje ta sredstva.
62. Dana 1. februara 2016. godine, Vrhovni sud je u svom pravnom mišljenju istakao “čl. 13, tčk. 1 ZPP-a (a koja je standardna norma koja reguliše ovu stvar) daje opšti odgovor, na koju navodi da “troškove postupka u vezi određivanja i izvršenja izvršenja prvenstveno plati poverilac, dok u smislu ove odredbe, odnosno st. 4, dužnik obavezuje da poveriocu kasnije plati sve proceduralne troškove i sve troškove pričinjene tokom izvršnog postupka”. Iz napred navedenog, proizilazi da u skladu ove proceduralne odredbe izvršenja treba da takvo nastavlja što poverilac ima ulagati u sudu određeni potrebni iznos za isplatu troškova koja će biti pričinjene preduzetim radnjama od trećeg lica, ako dužnik ne ulaže napred navedena finansijska sredstva, a koji iznos kasnije poveriocu ima nadoknaditi od strane dužnika”.

63. Dana 27. februara 2017. godine Vrhovni sud u Prizrenu je, odlukom [I. br. 1241/12], istakao sledeće:

“I. Nalaže se izvršnom poveriocu [podnositeljka zahteva] [...] da u roku od 15 (petnaest) dana po prijemu ovog rešenja, pretplati iznos od 19.000 E (devetnaest hiljada eura), na ime troškova izvršenja, određen po cenovniku ovlašćenog radnika trećeg lica NN “Shehu” sa sedištem u Prizrenu, a koji troškovi bi nastali izvršenjem radnji vraćanja u prvobitno stanje nepokretnosti, kao i uklanjanja svih arbitrarno izvršenih građevinskih radova od strane izvršnog dužnika B.M. iz Prizrena [...].

II. Ukoliko poverilačka strana ne bude pretplatila troškove izvršenja u iznosu i u roku naznačenom kao u izreci I/ ovog rešenja, sud kao izvršni organ će obustaviti izvršenje u ovoj izvršnoj pravnoj stvari I.br.1241/12, i neće izvršiti konkretnu izvršnu radnju opisanu u izreci I/ ovog rešenja”. U presudi se ističe: “Sud je nakon uvida u sve spise predmeta, naročito u pravno mišljenje suda, konstatovao da izvršni poverilac [podnositeljka zahteva] [...] treba obavezno da deponuje gore pomenuti novčani iznos, na ime sprovođenja izvršnih radnji rušenja spornog objekta [...]. Sud je preduzeo i druge radnje izvršenja, pronalaženja bankarskih računa i novčanih sredstava dužnika na tim računima u svojstvu fizičkog lica, ali i kao pravnog lica”.

64. Dana 11. aprila 2017. godine, podnositeljka zahteva je izjavila žalbu Apelacionom sudu na odluku I. br. 1241/12 Osnovnog suda, navodeći bitne povrede odredaba izvršnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja i pogrešnu primenu materijalnog prava.
65. Dana 29. januara 2018. godine, Apelacioni sud je, rešenjem [CA. br. 2093/2017], odbio, kao neosnovanu, žalbu i potvrdio odluku [I. br. 1241/12] od 27. februara 2017. godine Osnovnog suda. U ovom rešenju je dodato da *“je poverilac [podnositeljka zahteva] oslobođen iz uplate sudskih taksi, dok zahtev [podnositeljke zahteva] za oslobađanje svih proceduralnih troškova stavom I dotičnog rešenja je odbijen, kao neosnovan. [...] Poverilac do okončanja ove stvari u prvostepenom sudu niti u postupku po žalbi nije dokazao prvenstveno obaveze za proceduralne troškove radi primene izvršenja u ovoj izvršnoj stvari nego treba da izvrši dužnik, drugačije prema zakonskoj osnovi čl. 13 ZIP-a i pravnog mišljenja Vrhovnog suda Kosova dotične proceduralne troškove u ovoj izvršnoj stvari treba da završi poverilac. I nakon okončanja izvršenja, a po zakonskoj osnovi st. 4 čl. 13 istog zakona, dužnik ima za obavezu da nadoknadi poveriocu”.*
66. Dana 12. juna 2018. godine, Osnovni sud je, rešenjem [I. br. 1241/2012], obustavio izvršenje u ovoj pravnoj stvari. U ovom rešenju se, između ostalog, ističe: *“poverilac [podnositeljka zahteva] nije postupio u skladu sa obavezom koja mu je naložena kao poveriocu i sa opisom datim u rešenju ovog suda, E br. 121/2012 od 27.2.2017. godine, da izvrši depozit novčanih sredstava [19, xxx,42 eura] na ime odgovarajućih troškova, ali do sada nije izvršio depozit gore navedenog iznosa u gotovini na ime troškova koji bi nastali izvršenjem radnje izvršenja - povratak u prethodno stanje zemljišta i uklanjanje svih građevinskih radova koje je samovoljno izvršio izvršni dužnik, [B.M.] [...] ovaj sud je iz gore navedenih razloga obustavio izvršenje u ovoj pravnoj stvari”.*
67. Dana 8. avgusta 2018. godine, podnositeljka zahteva je izjavila žalbu Apelacionom sudu na rešenje [I. br. 1241/2012] Osnovnog suda, navodeći bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno utvrđivanje činjeničnog stanja i pogrešnu primenu materijalnog prava.

68. Dana 21. januara 2019. godine, Apelacioni sud je, rešenjem Ac. br. 4328/2018, odbio, kao neosnovanu, žalbu podnositeljke zahteva i potvrdio rešenje [I. br. 1241/2012] Osnovnog suda od 12. juna 2018. godine. U ovom rešenju se, u nastavku, ističe da *“u činjeničnom stanju u skladu sa članom 13. tačka 1. ZIP-a troškove postupka u vezi sa određivanjem i sprovođenjem izvršenja unapred plaća poverilac [...] Izvršno telo će obustaviti izvršenje ako troškovi nisu plaćeni u tom roku”*.

Navodi podnositeljke

69. Podnositeljka zahteva navodi da su joj odlukama redovnih sudova povređena prava zagarantovana: članom 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata]; članom 24 [Jednakost pred zakonom]; članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]; članom 32. [Pravo na pravno sredstvo]; članom 46. [Zaštita imovine] Ustava, u vezi sa relevantnim članovima EKLJP-a, odnosno članom 6 stav 1 i [Pravo na pravično suđenje]; članom 13. [Pravo na delotvorni pravni lek]; članom 1 Protokola 1 uz EKLJP [Zaštita imovine]; članom 14. [Zabrana diskriminacije], i relevantnim članovima UDLJP-a, članovima 2, 8, 10 i 17. UDLJP-a.
70. Što se tiče povrede člana 31. Ustava, podnositeljka zahteva ističe da u ovoj stvari postoji pravosnažna odluka, odnosno presuda Opštinskog suda u Prizrenu P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, koja je postala pravosnažna 19. maja 2012. godine i koja i dalje nije izvršena uprkos njenim stalnim naporima.
71. Podnositeljka zahteva navodi da u njenom slučaju predugo traju postupci, uprkos tome da je, prema njoj, priroda izvršenja urgentne prirode i da ona nakon skoro 20 godina pokušaja ne može da uživa u svojoj imovini.
72. U tom smislu, podnositeljka zahteva navodi da je *“Izvršni dužnik [B.M, a sada F.M] nesavesan korisnik predmetne imovine [...], nepreduzimanje raspoloživih pravnih i faktičkih radnji u skladu sa zakonom od strane Osnovnog suda u Prizrenu, kao i Apelacionog suda u Prištini, da su svi njeni pokušaji za izvršenje pravosnažne presude P. br. 462/ 10, ostali neuspešni i stvorili situaciju pravne nesigurnosti”*.
73. Podnositeljka zahteva je takođe istakla da je *“[o]čigledno da ne postoji revnost nadležnog organa da efikasno sprovede postupak izvršenja pomenute presude. Samim tim, nedoslednost u sprovođenju pomenute presude dovodi do nepoštovanja osnovnih načela vladavine prava, pravne države i međunarodnih standarda o zaštiti ljudskih prava”*. U tom smislu, podnositeljka zahteva se poziva na *“presudu Ustavnog suda Kosova u predmetu br. KI – 104/ 10 od 13.12.2011. godine, kojom je u st. 77 utvrđena obaveznost i pozitivna odgovornost da se u pravnom poretku organizuju mehanizmi za izvršenje odluka, koji su delotvorni i po zakonu i u praksi, da se istim obezbedi sprovođenje odluka bez odlaganja [...]”*
74. Podnositeljka zahteva dalje ističe da je *„[Osnovni] sud bio nedosledan i u primeni zakonskih ovlašćenja koji se ogledaju u sledećem: Izostanak hitnog postupanja u postupku izvršenja, ne primena svih raspoloživih mera utvrđenih odredbama zakona“*.
75. Podnositeljka zahteva ističe da dve poslednje odluke na osnovu kojih je obustavljen izvršni postupak *“nisu sadržale jasno i eksplicitno obrazloženje, na osnovu kojih činjenica i zakonskih osnova temelje svoje tvrdnje za takvu vrstu odluke. Celokupno obrazloženje se temelji isključivo na Mišljenju Vrhovnog suda Kosova u predmetu GJA br. 63/ 2016 od 16.02.2016. godine, pri tom je pomenuti sud*

mišljenja da sredstva treba da predujmi izvršni poverilac, koji će se u kasnijem roku postupka naplatiti sve troškove izvršnog postupka od izvršnog dužnika [...], neobrazloženi stavovi koji su od suštinske važnosti za ishod postupka izvršenja od strane suda u konkretnom slučaju ukazuju na proizvoljnost u postupanju i nedovoljnu osnovanost tako iznetih stavova i odluka."

76. Podnositeljka zahteva ističe da "u konkretnom slučaju strane u sporu nisu u jednakom položaju, te se dovodi u pitanje princip koji bi trebalo da uspostavi legitimitet poštovanja sudskih odluka, od strane uzurpatora i nesavesnog graditelja na tuđoj imovini, u konkretnom slučaju to je izvršni dužnik [...], dosadašnji postupci sudskih organa nisu pružili dovoljno garancija u pogledu nepristrasnosti te samim tim pitanje je da li je sud zaista neutralna strana u sporu".
77. U prilog svojim navodima u vezi sa povredom člana 31. Ustava, podnositeljka zahteva se poziva na niz odluka Evropskog suda za ljudska prava, naime na slučaj *Pecev protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, presuda od 6. novembra 2008. godine, *Cvjetić protiv Hrvatske*, presuda od 26. februara 2004. godine, *Hiro Balani protiv Španije*, od 9. decembra 1994. godine, *Ziegler protiv Švajcarske*, presuda od 21. februara 2003. godine i *Teteriny protiv Rusije*, presuda od 26. septembra 1994. godine.
78. Što se tiče povrede člana 32. Ustava, podnositeljka zahteva navodi da "Uprkos tome što je žalilja mogla da koristi sve Zakonom propisane pravne lekove, oni su ostali neefikasni [...], Tako da je pravo na delotvorni pravni lek u konkretnom slučaju ostalo samo formalno pravo u ovom smislu, a izvršenje pravosnažne i izvršne sudske odluke je praktično nesprovodivo, jer žalilja nema finansijskih sredstava da prehrani sebe i svoju porodicu, a o plaćanju predujma u iznosu kako je napred precizirano nama ni govora".
79. Što se tiče člana 46. Ustava, ona navodi "Do napuštanja je došlo usled teškog narušavanja bezbednosti, dakle više sile (vis major), a ne njenim samovoljnim radnjama. Od tog trenutka ona je bila objektivno sprečena da koristi svoju imovinu, i nakon proteka više od 19 godina onemogućen joj je pristup predmetnoj imovini. Ovu činjenicu je potvrdio i sam izvršni dužnik prilikom davanja izjave na Sudu da predmetnu imovinu koristi od 1999. godine. Usled nedelotvornog i nefikasnog rada najpre HPD, a zatim i redovnih sudova nastale su štetne posledice koje žalilja kao vlasnik imovine trpi. Samim tim institucionalni mehanizmi za zaštitu neprikosnovenog prava svojine garantovanog postojećim zakonodavnim okvirom su nemoćni da joj omoguće pristup imovini i zaštitu mirnog uživanja imovine".
80. Podnositeljka zahteva navodi da B.M nije savesan korisnik imovine i na nezakonit način je izgradio objekat na spornoj imovini. Podnositeljka zahteva se dalje u vezi sa povredom člana 46. Ustava poziva na načelo "*suprerficies solo credit*, kojim se navodi da sve što je u čvrstoj fizičkoj vezi sa zemljištem koje pripada vlasniku i u slučaju sukoba interesa dve osobe favorizuje se vlasnik".
81. Podnositeljka zahteva se isto tako poziva i na član 156. [Izbeglice i interno raseljena lica] Ustava, i ističe da "*Republika Kosova promoviše i olakšava bezbedan i dostojanstven povratak izbeglica i interno raseljenih lica, i pomaže istima da povrata svoju imovinu i lične stvari*".
82. Na kraju, podnositeljka zahteva traži od Suda da naloži hitno izvršenje presude [P. br. 462/10] Opštinskog suda, tražeći da se troškovi izvršenja naplate na račun

izvršnog dužnika ili iz državnog budžeta. Podnositeljka zahteva dalje zahteva da Sud rešenje [CA. br. 2093/17] Apelacionog suda proglasi ništavo.

Komentari zainteresovane strane F.M – u svojstvu privremenog zastupnika B.M.-a (koji je bio strana pred redovnim sudovima)

83. Što se tiče ovog zahteva, privremeni zastupnik B.M.-a, F.M, je podneo komentare Sudu, nakon obaveštenja poslednje navedenog. U suštini, on je osporio u celosti sve navode podnositeljke zahteva.
84. Prvobitno u svojim komentarima, privremeni zastupnik navodi da se u zemljišnim knjigama, opština Prizren pojavljuje kao vlasnik sporne nepokretnosti, tvrdeći da je ista trebalo da bude uključena kao strana u postupku. Povodom ovog, F.M. navodi: „*U vezi sa građevinskom dozvolom na ime Slavica Đorđević, ista je od strane opštine otkazana, jer u roku od 3 godine nije započeta izgradnja objekta predviđena opštinskim propisima*“. U vezi sa ovim, on dalje navodi „*ista nije vlasnik sporne parcele, već opština Prizren, tako da ista nije imala aktivnu legitimaciju ni u jednom postupku do sada sprovedenom*“.
85. Nakon opisa činjeničnog stanja, F.M. navodi da zahtev treba da se odbije, kao neprihvatljiv, naglašavajući sledeće:
- *Prvo, podnositeljka zahteva nije iscrpela sva pravna sredstva, propisana zakonom. Nije podnela zahtev za zaštitu zakonitosti kako je predviđeno članom 113.7 Ustava Kosova i članom 39 Poslovnika o radu Ustavnog suda.*
 - *[Podnositeljka zahteva] je prekoračila rok za podnošenje zahteva, kao što je propisano odredbom člana 49. Zakona o Ustavnom sudu.*
 - *Zbog nenadležnosti suda na osnovu zahteva podnositeljke zahteva iz izjave o traženom rešenju.*
- Nedostatak dokaznih činjenica u vezi sa podnetim zahtevima”.*
86. U svojim komentarima podnetim Sudu, u vezi sa navodima podnositeljke zahteva, dalje dodaje da “*su sva prava poštovana do trenutka kada je od njega zatraženo da položi iznos od 19.000 € prema rešenju E. br. 1241/12 od 27.02.2017. godine, postupak koji važi za sve učesnike kao što je predviđeno članom 13. Zakona o izvršnom postupku. Sud nema pravo da primorava bilo koga pojedinca ili preduzeće da besplatno obavlja izvršenje ili da naplaćuje troškove bilo kojoj instituciji ili državnom budžetu. Protiv ovog rešenja, podnositeljka zahteva je upućena na žalbu koju je koristila i zbog toga je Apelacioni sud odlučio [...] protiv ovog rešenja, podnositeljka zahteva je “prema našem zakonu imala pravo da podnese vanredni pravni lek koji nije iskoristila. Stoga, s obzirom da ista nije iscrpela sve pravne lekove, ne ispunjava uslove za preispitivanje”.*
87. Što se tiče navoda podnositeljke zahteva za materijalnu naknadu, privremeni zastupnik navodi da je ovaj zahtev podnositeljke zahteva „*van nadležnosti Ustavnog suda*“.
88. Na kraju, on traži od Suda da zahtev podnositeljke zahteva proglasi neprihvatljivim, ističući da se ne bavimo povredom prava zaštićenih Ustavom.

Relevantne zakonske odredbe

ZAKON BR. 04/L-139 O IZVRŠNOM POSTUPKU

Član 13

Troškovi izvršenja

- 1. Troškove postupka u vezi sa određivanjem i sprovođenjem izvršenja unapred plaća poverilac.*
- 2. Troškove iz stava 1. ovog člana, predlagač izvršenja je dužan pretplatiti u okviru roka određenog od izvršnog organa. Izvršni organ će obustaviti izvršenje ako ne budu pretplaćeni troškovi u okviru tog roka. Ako se u datom roku od izvršnog organa ne vrši pretplata troškova za obavljanje konkretne radnje, onda se neće obaviti samo takva radnja.*
- 3. Troškove započetog postupka od strane suda po službenoj dužnosti, unapred snosi sam sud iz finansijskih sredstava svog budžeta.*
- 4. Dužnik je obavezan da izvršnom poveriocu isplati troškove postupka i sve ostale troškove prouzrokovane tokom izvršnog postupka.*
- 5. Poverilac treba dužniku nadoknaditi neopravdano prouzrokovane troškove.*
- 6. O zahtevu za naplatu troškova postupka izvršni organ odlučuje istovremeno sa odlukom o izvršenju u istom ovom postupku prema predlogu stranke, određujući izvršenje u cilju njegove realizacije.*

Član 15

Novčane kazne u izvršnom postupku

- 1. Novčane kazne predviđene ovim članom mogu se izreći, odlukom suda, za svako činenje ili nečinjenje kojima se krše odredbe ovog zakona ili odluke izvršnog organa u skladu sa ovim zakonom. Ove novčane kazne se mogu izreći od strane suda po službenoj dužnosti, kao i na osnovu obrazloženog predloga privatnog izvršitelja ako su u postupku koji se odvija pri privatnom izvršitelju ispunjeni uslovi za izricanje novčane kazne.*
- 2. Novčane kazne mogu se izreći protiv fizičkih lica u izvršnom postupku u visini od sto (100) do hiljadu (1.000) evra, dok prema pravnim licima u visini od hiljadu (1.000) do deset hiljadu (10.000) evra.*
- 3. Novčana kazna u visini od pet stotina (500) do dve hiljadu i petstotina (2.500) evra može se izreći i odgovornom licu pravnog lica.*
- 4. Novčana kazna iz stava 2. ovog člana, može se ponovo izreći, ako dužnik ne postupa prema ponovljenom nalogu suda ili privatnog izvršitelja ili nastavlja da postupi suprotno tom nalogu.*
- 5. Pre izricanju novčane kazne, sud omogućava stranci prema kojoj je izrečena novčana kazna da se izjasni, i kada se smatra potrebnim od strane suda, isti može da zakaže i ročište radi izvođenja dokaza.*
- 6. Novčanu kaznu izriče sud uzimajući u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, a naročito ekonomska sredstva stranke i težinu postupka za koji se smatra da je stranka bila dužna da obavlja. Rešenjem o novčanoj kazni, određuje se i rok za uplatu iznosa novca koji predstavlja novčanu kaznu.*

7. Kažnjeno lice može podneti žalbu protiv rešenja u roku od sedam (7) dana, od dana kada mu je isto uručeno.

8. Kažnjeno lice treba da plaća troškove stvorene izricanjem i izvršenjem ove novčane kazne.

9. Nakon izvršenja rešenja, novčanu kaznu realizuje izvršni organ po službenoj dužnosti, u prilog tekućeg računa iz kojeg se finansira izvršni sud. Troškovi izvršenja padaju na teret sudskog budžeta, dok se isplata ovih troškova koja se određuje zaključkom, primenjuje u postupku prinudnog izvršenja novčane kazne.

10. Novčana kazna se može izreći i primenjivati i protiv dužnika i drugih fizičkih lica, kao i protiv odgovornih lica pravnog lica kada odbiju da daju podatke o imovini dužnika, kao i kada su njihovi postupci i ponašanja u suprotnosti sa nalogom izvršnog organa, ili kada oštećuju ili smanjuju imovinu dužnika, ili ometaju izvršni organ u obavljanju izvršnih radnji.

11. Novčana kazna izrečena prema odredbama ovog člana se ne može preinačiti na zatvorsku kaznu.

Član 16

Novčane kazne za zakašnjenje izvršenja

1. Kada dužnik ne ispunjava u okviru određenog roka bilo kakvu novčanu ili ne novčanu obavezu utvrđenu izvršnim dokumentom, po službenoj dužnosti, ili na predlog poverioca, sud će utvrditi jedan datum ne manje od tri (3) dana po isteku roka za dobrovoljno namirenje od datuma kada je utvrđen datum, sa kojim počinje obračunavanje novčane kazne, ukoliko isplata nije realizovana do određenog datuma.

2. Novčane kazne će za svaki dan zakašnjenja biti veće od pet (5) evra ali ne više od pedeset (50) evra za fizičko lice, i veće od pedeset (50) evra ali ne više od pet stotina (500) evra za pravna lica. Novčana kazne će se uvećati za svaki dan ili drugi period zakašnjenja, u skladu sa pravilima Zakona o obligacionim odnosima, od dana isteka roka za namirenje obaveza pa do ostvarivanja tog namirenja.

Član 292

Obaveza radnji koja se može od svakog izvršiti

1. Izvršenje za namirenje obaveze za radnju koju može svako obaviti, obavlja se tako što izvršni organ ovlašćuje poverioca da o trošku dužnika poveri nekoj drugoj osobi izvršenje takve radnje ili da sam obavlja takvu radnju.

2. U predlogu o izvršenju, tražilac izvršenja može da predlaže da izvršni organ rešenjem ili nalogom o izvršenju nalaže dužniku da prvo položi kod suda potreban određeni iznos za namirenje troškova koji će se prouzrokovati obavljanjem radnje od druge osobe, ili od samog poverioca. Visinu deponovanog iznosa izvršni organ određuje prema slobodnoj proceni, imajući u vidu po mogućnosti cenovnik ovlašćenog lica za obavljanje takve radnje, koji poverilac prilaže predlogu za izvršenje.

3. Konačno rešenje ili nalog o iznosu troškova iz stava 2. ovog člana, izvršni

organ daje na predlog predlagača izvršenja, odnosno dužnika, nakon obavljanja radnje.

4. Ako se naknadno konstatuje da je shodno rešenju ili nalogu iz stava 2. ovog člana, od strane dužnika uzeto više sredstava nego što je bilo potrebno za namirenje troškova za izvršenje radnje i troškova izvršnog postupka, onda će izvršni organ vratiti razliku ako ima sredstva uzetih od dužnika, odnosno naložiće poveriocu da u okviru određenog roka vrati takvu razliku, ako je to njemu ostavljeno na raspolaganje..

5. Na osnovu rešenja iz stava 2. ovog člana može se predložiti izvršenje i pre pravosnažnosti rešenja ili naloga o izvršenju, dok na osnovu rešenja iz stava 3. ovog člana, samo nakon pravosnažnosti istog.

Član 293

Obaveza radnje koja se može obaviti samo od dužnika

1. Ako određenu radnju u izvršnom dokumentu može obaviti samo dužnik, izvršni organ će rešenjem o izvršenju ili nalogom o izvršenju odrediti dužniku rok za ispunjavanje obaveze. Rešenjem ili nalogom o izvršenju izvršni organ istovremeno preti dužniku i eventualno i odgovornim licima kod dužnika koja su pravna lica, da će biti novčano kažnjeni shodno člana 15 i 16 ovog zakona, ako u određenom roku ne ispunjavaju obavezu.

2. Ako dužnik u okviru roka koji mu je sud odredio ne ispunjava obavezu, izvršni organ će na predlog predlagača izvršenja, postupiti dalje shodno odredbi člana 15 i 16 ovog zakona.

3. Dužnik koji je namirio svoju obavezu u okviru roka koji mu je postavio izvršni organ, dužan je da bez odlaganja obavestava izvršni organ o tome, kao i da podnosi izvršnom organu sredstvo kojim se na nedvosmislen način dokaže takva pretenzija. Ovakvim dokazom smatra se pismena izjava predlagača overenog izvršenja, iz koje se vidi da je obavezna radnja izvršena, zapisnik izvršnog organa u kome je konstatovano da je obavezna radnja izvršena, konstatacija i mišljenje veštaka iz koje se vidi da je takva radnja obavljena i dr. Uu suprotnom smatra će se da radnja nije izvršena.

4. Ako radnja koju može izvršiti samo dužnik ne zavisi samo od njegove volje (stvaranje umetničkog, muzičkog, vizuelnog, književnog, arhitektonskog dela i dr.), onda poverilac nema pravo da traži nadoknadu iz stava 1. ovog člana, nego samo pravo da traži obeštećenje pretrpljene štete.

Ocena prihvatljivosti zahteva

89. Kako bi Sud razmotrio zahtev, prvo treba da oceni da li je podnositeljka zahteva ispunila uslove koji su propisani u Ustavu, Zakonu i Poslovniku Suda.
90. U tom smislu, Sud se prvo poziva na stavove 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

91. Sud takođe ocenjuje da li je podnositeljka zahteva ispunila druge uslove prihvatljivosti, propisane članom 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona i pravilom 39 Poslovnika, koji propisuju:

Član 47
[Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48
[Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49
[Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku”.

Pravilo 39
Kriterijum o prihvatljivosti

(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

(a) ako je zahtev podnela ovlašćena stranka,

(b) ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke

(c) ako je zahtev podnet u roku od četiri meseca od dana kada je odluka o poslednjem delotvornom pravnom sredstvu dostavljena podnosiocu zahteva, i

[...]

(d) ako zahtev tačno razjašnjava i, adekvatno iznosi činjenice i navode da su prava ili odredbe ustava povređene.

92. U tom kontekstu, Sud primećuje da je podnositeljka zahteva iscrpela sva pravna sredstva predviđena zakonom i u odsustvu bilo kog drugog delotvornog pravnog sredstva, obratila se Ustavnom sudu zahtevom za izvršenje presude Opštinskog suda u Prizrenu P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine. Podnositeljka zahteva je

jasno naglasila svoja ustavna prava za koja tvrdi da su povređena i podnela je zahtev u zakonskom roku.

93. Kao rezime, Sud smatra da je podnositeljka zahteva ovlašćena strana; iscrpela je sva pravna sredstva; podnela je zahtev u zakonskom roku; jasno je naglasila navodne povrede prava i sloboda zagarantovana Ustavom; a pozivala se i na sudsku praksu ESLJP-a u vezi sa ostvarivanjem njenih prava da uživa i poseduje imovinu.
94. Sud utvrđuje da zahtev podnositeljke ispunjava uslove prihvatljivosti, propisane pravilom 39 (1) Poslovnika. Shodno tome, ne može da se proglasi neprihvatljivim na osnovu uslova propisanim u pravilu 39 (3) Poslovnika.
95. S tim u vezi, Sud ocenjuje da se zahtev ne može smatrati kao očigledno neosnovan, kao što je propisano u pravilu 39 (2) Poslovnika i shodno tome, isti treba da se proglasi prihvatljivim za razmatranje merituma.

Meritum zahteva

96. Sud podseća da podnositeljka zahteva navodi da su joj redovni sudovi povredili prava zagarantovana članom 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata]; članom 24. [Jednakost pred zakonom]; članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]; članom 32. [Pravo na pravno sredstvo]; članom 46. [Zaštita imovine] Ustava; kao i relevantnim članovima EKLJP-a, članom 6, stav 1. [Pravo na pravično suđenje]; članom 13. [Pravo na delotvorni pravni lek]; članom 1. Protokola br. 1. uz EKLJP [Zaštita imovine]; članom 14. [Zabrana diskriminacije], kao i relevantnim članovima UDLJP-a, odnosno članovi 2, 8, 10 i 17.
97. Sud primećuje da podnositeljka zahteva povredu ovih prava, u suštini, povezuje sa nemogućnošću izvršenja presude [P. br. 462/10] Osnovnog suda od 21. decembra 2011. godine.
98. Pre nego što razmotri navode podnositeljke zahteva, Sud će prvo podsetiti na glavne činjenice ovog slučaja.
99. S tim u vezi, Sud podseća na činjenicu da je odlukom KSIZ-a utvrđeno da podnositeljka zahteva: (i) uživa pravo korišćenja imovine koja je glavni predmet spora u ovom slučaju; i da (ii) predmetna imovina mora da joj se vrati u posed u roku od 30 dana od pravosnažnosti odluke KSIZ-a. S obzirom da predmetnu imovinu nije oslobodilo lice koje ga je zauzelo, podnositeljka zahteva se obratila Opštinskom sudu u Prizrenu sa zahtevom da joj se predmetna imovina vrati u ponovno posedovanje. Opštinski sud u Prizrenu je, presudom [P. br. 462/10] usvojio zahtev, koju je potvrdio Okružni sud i Vrhovni sud. Nakon završetka gore navedenog postupka za dokazivanje vlasništva pred redovnim sudovima, podnositeljka zahteva je podnela zahtev za izvršenje presude [P. br. 462/10] Opštinskog suda od 21. decembra 2011. godine, koji je usvojio Osnovni sud i Apelacioni sud. Što se tiče izvršenja presude Opštinskog suda, određeno je građevinsko preduzeće, koje je odredilo iznos od 19.495,42 evra za rušenje spratova koje je B.M. izgradio na imovini podnositeljke zahteva, pošto je istu uzurpirao 1999. godine. Podnositeljka zahteva je tražila da se oslobodi od plaćanja izvršnih troškova, pozivajući se na tešku finansijsku situaciju i nemogućnošću da plati iznos od 19.495,42 evra. Takav zahtev je odbio Osnovni sud u Prizrenu, sa obrazloženjem da dužnik B.M. nije deponovao sumu potrebnu za izvođenje radova u vezi sa rušenjem objekta, sa obrazloženjem da je pravilo da unapred te troškove plaća poverilac, odnosno podnositeljka zahteva u okolnostima ovog slučaja. Osnovni sud je od Vrhovnog suda tražio pravno mišljenje

o tome kako postupati u situaciji kada dužnik ne plaća troškove, a poverilac nije u mogućnosti da ih plati. Pozivajući se na član 13. ZIP-a, Vrhovni sud je istakao da troškove postupka koji se odnose na imenovanje i izvršenje izvršenja unapred snosi poverilac, odnosno podnositeljka zahteva u ovom slučaju. Na kraju, Osnovni sud, zasnovan uglavnom na pravnom mišljenju Vrhovnog suda, obavezuje podnositeljku zahteva da plati troškove izvršenja unapred, navodeći da će, ako ih ne plati, Osnovni sud obustaviti postupak u ovom slučaju. Apelacioni sud je potvrdio ovu odluku Osnovnog suda i smatrao je pravičnom. Podnositeljka zahteva pred Sudom osporava poslednje dve odluke, odnosno Osnovnog suda i Apelacionog suda, koje su rezultirale obustavom izvršnog postupka.

100. Što se tiče navoda o povredi članova 22. i 24. Ustava, člana 14. EKLJP-a, kao i člana 2, člana 8, člana 10 i člana 17,2 UDLJP-a, podnositeljka zahteva, osim toga što ih je pomenula u podnesku upućenom Sudu, nije pružila argumente u prilog tim navodnim povredama.
101. Sud će se u nastavku fokusirati na razmatranje navoda podnositeljke zahteva o povredi proceduralnih garancija iz člana 31., 32. I54. Ustava u vezi sa članom 6. i 13. EKLJP-a, kao i njenih navoda o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a.

Što se tiče navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a

102. Sud ističe da su bitni navodi podnositeljke zahteva u vezi sa navodnim povredama procesnih garancija zagarantovanih članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a detaljno protumačeni kroz sudsku praksu ESLJP-a u skladu sa kojom je Sud prema članu 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom. Shodno tome, u tumačenju navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, u pogledu poštovanja ili mogućnosti promene pravosnažne odluke, Sud će se pozvati na sudsku praksu ESLJP-a.
103. Sud podseća na član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, koji propisuje:

“1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda”.
104. Pored toga, član 6.1 [Pravo na pravično suđenje] EKLJP-a, propisuje:

“1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom [...]”.
105. Sud podseća da podnositeljka u svom zahtevu navodi da postoji pravosnažna odluka, odnosno presuda Opštinskog suda u Prizrenu P. br. 462/10, od 21. decembra 2011. godine, koja je postala konačna 19. maja 2012. godine, i koja još uvek nije izvršena. Gore navedenom presudom, tuženom B.M. je naloženo da

oslobodi uzurpiranu imovinu i da istu vrati u pređašnje stanje, uklanjajući sve radove koje je na njoj izvršio.

106. Podnositeljka zahteva je istakla da je od 2012. godine stalno pokušavala da izvrši gore navedenu presudu Opštinskog suda u Prizrenu P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, ali se to do danas nije dogodilo i shodno tome, i dalje joj se uskraćuje pravo da uživa svoju imovinu. Shodno tome, neizvršenje odluka u njenu korist navodno je prouzrokovalo produženje sudskog postupka i samim tim, povredom prava na pravično i nepristrasno suđenje.
107. Podnositeljka zahteva takođe navodi da joj je poslednjim odlukama, odnosno osporenim rešenjem Osnovnog suda [...], kojim je obustavljen izvršni postupak i, koji je potvrđen i rešenjem Apelacionog suda [...], povređeno pravo na obrazloženu odluku, navodeći da se u gore navedenim odlukama ne precizira pravna osnov na kojoj se zasnivaju te odluke.
108. Iz spisa predmeta, Sud primećuje da je u vezi sa ovim slučajem, 30. aprila 2005. godine, KSIZ-a usvojio zahtev podnositeljke, kojim je potvrđeno da podnositeljka zahteva uživa pravo korišćenja imovine koja je predmet spora. Nakon žalbe B.M.-a Žalbenom veću KSIZ-a, poslednje navedeni je 16. decembra 2005. godine odbio žalbu B.M. i potvrdio odluku prvog stepena. Ove dve odluke KSIZ-a Sud ne poseduje u spisima predmeta, i nema ih ni u kompletnom spisu predmeta, koji je Sudu dostavio Osnovni sud u Prizrenu. Međutim, sadržaj ove odluke se potvrđuje kao činjenica u drugim odlukama redovnih sudova predstavljenim u delu pregledu činjenica slučaja.
109. Na osnovu gore navedenog, Sud utvrđuje da je odluka KSIZ-a od 30. aprila 2005. godine postala pravosnažna u pogledu prava na korišćenje imovine koja je predmet spora.
110. Sud podseća da je presuda Opštinskog suda u Prizrenu P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, kojom je naloženo tuženom B.M.-u da oslobodi uzurpiranu imovinu i istu vrati u pređašnje stanje, udaljavajući sve radove koje je izvršio na predmetnoj imovini, postala pravosnažna 19. maja 2012. godine, nakon što je Okružni sud u Prizrenu presudom Ac. br. 114/12 odbio žalbu B.M.-a i potvrdio presudu Opštinskog suda. Protiv ove dve presude, B.M. je podneo reviziju, koju je Vrhovni sud odbio, kao neosnovanu.
111. U smislu gore navedenog, Sud primećuje da u okolnostima ovog slučaja ne postoji dilema da postoji konačna i izvršna odluka, odnosno odluka KSIZ-a u pogledu prava na korišćenje imovine koja je predmet spora, i presuda P. br. 462/10 Opštinskog suda od 21. decembra 2011. godine, koja je postala pravosnažna 19. maja 2012. godine, kojom je naloženo tuženom B.M.-u da oslobodi uzurpiranu imovinu i istu vrati u pređašnje stanje, udaljavajući sve radove koje je izvršio na predmetnoj imovini. To se potvrđuje donošenjem odluka redovnih sudova koji su sada potvrdili da slučaj treba izvršiti u korist podnositeljke zahteva.
112. Sud takođe primećuje da je podnositeljka zahteva pokrenula izvršni postupak u vezi sa sprovođenjem presude Opštinskog suda u Prizrenu, P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine. Sud takođe primećuje da podnositeljka zahteva neprekidno pokušava da se pravosnažna odluka u njenom slučaju izvrši.
113. U smislu napred navedenog, Sud smatra da izvršenje odluke, koju je doneo određeni sud, treba posmatrati kao sastavni deo prava na pravično suđenje, koje je zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a (vidi: presudu

ESLJP-a, *Brumărescu protiv Rumunije*, zahtev br. 28342/95, presuda od 28. oktobra 1999. godine).

114. Sud naglašava da je pravo nezadovoljne strane da pokrene sudski postupak u slučaju nerealizacije stečenog prava zagarantovanog članom 31. Ustava, kao i članom 6. EKLJP-a. Bilo bi besmisleno kada bi pravni sistem Republike Kosovo dozvolio da konačna i pravosnažna sudska odluka ostane neefikasna na štetu jedne strane. Neefikasnost procedura i neizvršenje odluka proizvode efekte koji nas dovode u situacije koje nisu u skladu sa načelom vladavine zakona, koje su institucije Republike Kosovo dužne da poštuju (vidi: *mutatis mutandis*, slučaj [Suda KI] 04/12, sa podnosiocem zahteva: *Esat Kelmendi*, presuda od 11. jula 2012. godine; slučaj KI193/18, sa podnosiocem zahteva: *Agron Vula*, presuda od 22. aprila 2020. godine, stav 126).
115. S tim u vezi, pozivajući se na sudsku praksu ESLJP-a, Sud navodi da prekomerni formalizam može poreći suštinu prava potrebnog da se osigura pravičan i praktičan pristup sudovima kao što je predviđeno članom 31. Ustava i članom 6. EKLJP-a. To se obično dešava kada se primenjuju stroga proceduralna pravila koja ne dozvoljavaju da se zahtevi podnosioca razmatraju na razumnom nivou (vidi, *mutatis mutandis* presudu ESLJP-a od 5. aprila 2018. godine, *Zubac protiv Hrvatske*, br. 40160/12).
116. U slučaju podnositeljke zahteva, Sud navodi da nije njegova dužnost da utvrdi koji je najprikladniji način da sudovi u njihovoj nadležnosti pronađu efikasan mehanizam izvršne prirode za sprovođenje pravosnažne odluke.
117. Prema tome, teret neizvršenja i neuspeha da se pronađu odgovarajući mehanizmi za izvršenje pravosnažnih odluka, odnosno odluke KSIZ-a od 30. aprila 2005. godine i presude Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, koja je postala pravosnažna 18. maja 2012. godine, pada na Osnovni sud.
118. Kao zaključak, Sud utvrđuje da neizvršenje pravosnažne i obavezujuće odluke, predstavlja povredu prava na pravično i nepristrasno suđenje, zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.

Što se tiče navoda o povredi prava na delotvorna pravna sredstva i sudsku zaštitu prava

119. Sud uzima u obzir navode podnositeljke zahteva koji se odnose na pravo na delotvorna pravna sredstva i sudsku zaštitu prava.
120. S tim u vezi, Sud se poziva na članove 32 i 54. Ustava, kao i na član 13. EKLJP-a.

Član 32. [Pravo na pravno sredstvo]

„Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interese, na zakonom propisan način”.

Član 54. [Sudska zaštita prava]

“Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom, kao i pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno”.

Član 13. EKLJP-a [Pravo na delotvorni pravni lek]

“Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti”.

121. Sud prvo podseća na navod podnositeljke zahteva u vezi sa povredom člana 32. Ustava, koja ističe: *“Uprkos tome sto je Zalilja mogla da koristi sve Zakonom propisane pravne lekove, oni su ostali neetikasni [...], Tako da je pravo na delotvorni pravni lek u konkretnom slučaju ostalo samo formalno pravo u ovom smislu, a izvršenje pravosnažne i izvorsne sudske odluke je praktično nesprovodivo, jer žalilja nema finansijskih sredstava da prehrani sebe i svoju porodicu, a o plaćanju predujma u iznosu kako je napred precizirano nema ni govora”.*
122. Sud podvlači da svaka osoba ima pravo da iscrpi pravna sredstva protiv sudskih i upravnih odluka, koje krše njegova prava ili interese na način koji je propisan zakonom (vidi: *mutatis mutandis, Voytenko protiv Ukrajine*, br. 18966/02, presuda od 29. juna 2004. godine, stavovi 46-48).
123. Uzimajući u obzir njene zaključke u vezi sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6 (1) EKLJP-a, Sud smatra da su žalbe u vezi sa tim članovima “diskutabilne” u smislu članova 32. [Pravo na pravno sredstvo] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava u vezi sa članom 13. [Pravo na delotvorni pravni lek] EKLJP-a (vidi: *mutatis mutandis, Boyle i Rice protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 27. april 1998. godine, stav 52).
124. Sud ponovo ističe da članovi 32 i 54. Ustava, u vezi sa članom 13. EKLJP-a, propisuju da pravni sistem treba da stavi na raspolaganje delotvorno pravno sredstvo koje ovlašćuje nadležni organ da reši suštinu navoda o povredi Ustava i EKLJP-a (vidi: ESLJP, *Sharxhi i drugi protiv Albanije*, presuda od 11. januara 2018. godine, stav 81 i tamo korišćene reference).
125. ESLJP je u nekim slučajevima isticao da je dejstvo člana 13 obaveza za države da obezbede delotvorna pravna sredstva, koja omogućavaju razmatranje suštine diskutabilnog zahteva prema Konvenciji i kako bi omogućili pravilnu ispravku (vidi: odluke ESLJP-a, *Kudla protiv Poljske*, presuda od 26. oktobra 2000. godine, *Kaya protiv Turske*, presuda od 19. februara 1999. godine). Pored toga, ESLJP ističe da član 13 treba da bude “delotvoran” u zakonu i u praksi (vidi, na primer: *Ilhan protiv Turske*, presuda od 27. juna 2000. godine). ESLJP je takođe istakao da “delotvornost pravnog sredstva” u smislu člana 13. EKLJP-a nije uslovljena garancijom povoljnog rešenja za podnosioca zahteva (vidi: *Kudla protiv Poljske*).
126. U ovom slučaju, Sud primećuje da se podnositeljka zahteva, tražeći izvršenje presude Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, više puta obratila redovnim sudovima i Ustavnom sudu. Pored toga, Sud ponovo ističe da su u izvršnom postupku, redovni sudovi doneli nekoliko odluka u korist podnositeljke zahteva, kojima je dozvoljeno izvršenje presude Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, čime su obavezali F.M. da joj plati troškove koji proizilaze iz izvršenih radova (povraćaj u pređašnje stanje imovine), - i nekoliko suprotnih odluka, i nedavno, osporenu odluku, kojom se obustavlja izvršni postupak, zato što se podnositeljka zahteva teretila troškovima izvršnog postupka koje nije mogla da ispuni u funkciji ostvarivanja svog prava.

127. Dakle, podnositeljka zahteva je iscrpela sva pravna sredstva na raspolaganju za izvršenje presude Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine. Međutim, uprkos njenim pokušajima, gore navedena presuda nije izvršenja od strane nadležnih organa. Faktički, pravna sredstva koje je iscrpela podnositeljka zahteva, kao i sudske odluke u njenu korist, nisu bile praktično delotvorne u njenoj situaciji.
128. U prilog napred navedenom, Sud primećuje da je podnositeljka zahteva iscrpela sva pravna sredstva koja su propisana zakonom, međutim, ona nisu rezultirala kao delotvorna u funkciji ostvarivanja njegov prava.
129. S tim u vezi, Sud se poziva na sudsku praksu ESLJP-a, koji u slučaju *Klass protiv Nemačke*, ističe: “*Kad neko smatra da mu je načinjena šteta delom za koje navodi da je u suprotnosti sa Konvencijom, mora imati na raspolaganju pravno sredstvo pred državnim organima, koji će mu omogućiti rešavanje njegovog zahteva i, ako je potrebno, obezbeđivanje naknade. Dakle, član 13 se mora tumačiti na takav način da garantuje delotvorno pravno sredstvo pred državnim organima za svakoga ko navodi da su mu povređena prava i slobode zagarantovane Konvencijom*” (vidi: ESLJP, *Klass protiv Nemačke*, presuda od 6. septembra 1978. godine, stav 64).
130. Nepostojanje pravnih sredstava ili drugih delotvornih mehanizama za izvršenje pravosnažne presude u slučaju pred nama, krši pravo na delotvorna pravna sredstva, zagarantovana članom 32. Ustava, i pravo na sudsku zaštitu prava, zagarantovano članom 54. Ustava, u vezi sa pravom na delotvorni pravni lek, zagarantovano članom 13. EKLJP-a.
131. Ovo stanovište je u skladu sa praksom Suda, koji je u slučaju KI94/13 istakao: “*nepostojanje pravnih sredstava ili drugih efikasnih mehanizama za izvršenje rešenja (opštinske) Direkcije, utiče na pravo na delotvorno pravno sredstvo, kao što je garantovano članom 32 [Pravo na pravno sredstvo], 54 [Sudska zaštita prava] Ustava i članom 13. EKLJP-a. Prema ovim odredbama, svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva protiv sudske i administrativne odluke, koja krše njegova prava ili interese kao što su propisana zakonom* (vidi: odluku Ustavnog suda KI94/13, sa podnosiocem zahteva: *Avni Doli, Mustafa Doli, Zija Doli i Xhemije Osmanaj*, presuda od 16. aprila 2014. godine, stav 90, vidi: *mutatis mutandis, Voytenko protiv Ukrajine*, br. 18966/02, presuda od 29. juna 2004. godine, stavovi 46-48).
132. S tim u vezi, Sud ističe da nije njegova dužnost da utvrđuje koji bi način bio pogodniji za redovne sudove, u okviru nadležnosti koje imaju, da pronađu delotvorne mehanizme za potpuno ispunjavanje obaveza koje su propisane zakonom i Ustavom.
133. Teret izvršenja pravosnažne i obavezujuće odluke pada na redovnim sudovima, odnosno na Osnovni sud. Odsustvo mehanizma za sprovođenje od strane ovog javnog organa, ni na jedan način ne treba da bude razlog za uskraćivanje prava podnositeljki zahteva da se pravosnažna i obavezujuća odluka izvrši u njenu korist.
134. Shodno tome, Sud smatra da je netolerantno da podnositeljka zahteva – uprkos njenim pokušajima duže od dvadeset godina – ne uživa prava koja su joj priznata odlukom KSIJZ-a od 30. aprila 2005. godine i presudom Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine.

135. Sud takođe smatra potrebnim da istakne da se podnositeljka zahteva ne može kriviti za odugovlačenje postupaka i neizvršenje presude Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, zato što je ona samo koristila pravna sredstva i sledila sudske postupke u skladu sa zakonom na snazi (vidi: *mutatis mutandis*, *Erkner i Hofauer protiv Austrije*, stav 68).
136. Stoga, Sud zaključuje da nemogućnost da se preduzmu dalji zakonski postupci za izvršenje odluke KSIZ-a od 30. aprila 2005. godine i presude Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, takođe predstavlja povredu članova 32 i 54. Ustava i člana 13. EKLJP-a.

Što se tiče navoda o povredi prava na zaštitu imovine

137. Sud prvo podseća na sadržaj člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1 Protokola br. 1 EKLJP-a.

“1. Garantuje se pravo na imovinu.

2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.

3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se ekspropriiše”.

[...]

Član 1 [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP-a

“1. Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni”.

138. Sadržaj člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a i njegovu primenu, ESLJP tumači kroz njegovu sudsku praksu, na koju će se, kao što je gore navedeno, Sud pozvati u vezi sa tumačenjem navoda podnositeljke zahteva o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
139. U pogledu prava zagwarantovanih i zaštićenih članom 46 Ustava, Sud prvo ocenjuje da pravo na imovinu iz stava 1 člana 46. Ustava garantuje pravo na posedovanje imovine; stava 2. člana 46. Ustava definiše način korišćenja imovine jasno precizirajući da je njeno korišćenje regulisano zakonom i u skladu sa javnim interesom; i, u stava 3, garantuje da niko ne može biti arbitrarno lišen imovine, takođe utvrđujući uslove pod kojima se imovina može ekspropriisati (vidi, *mutatis mutandis*, slučaj Suda KI50/16, podnosilac zahteva *Veli Berisha i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. marta 2017. godine).
140. Što se tiče prava zagwarantovanih i zaštićenih članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a, Sud primećuje da je ESLJP utvrdio da se imovinska prava sastoje od tri različita

pravila. Prvo pravilo, koje je opšte prirode, formuliše princip mirnog uživanja imovine; ovo je definisano u prvoj rečenici prvog stava. Drugo pravilo uključuje lišavanje imovine i podvrgava se određenim uslovima; ovo je definisano u drugoj rečenici istog stava. Treće pravilo državama priznaje, između ostalog, pravo da kontrolišu upotrebu imovine u skladu sa opštim interesom, primenom zakona koji smatraju potrebnim u tu svrhu; ovo je navedeno u drugoj rečenici (vidi, *mutatis mutandis*, presudu ESLJP-a od 23. septembra 1982. godine, *Sporrong i Lonnrot protiv Švedske*, br. 7151/75; 7152/75, stav 61).

141. Tri gore navedena pravila nisu, međutim, „različita“ u pogledu nepovezivanja. Drugo i treće pravilo se bave konkretnim slučajevima mešanja u pravo na mirno uživanje imovine i stoga ih treba tumačiti u svetlu opšteg principa izloženog u prvom pravilu (vidi, *mutatis mutandis*, presudu ESLJP-a od 21. februara 1986. godine, *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 8793/79, stav 37).
142. U ovom slučaju, navod podnositeljke zahteva spada u prvo pravilo izloženo u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, naime u mirno uživanje imovine. Ova garancija takođe uključuje, prema sudskoj praksi ESLJP-a, pozitivne obaveze države za zaštitu imovine na koje se podnositeljka zahteva poziva i navodi da u njenom slučaju predstavljaju povredu imovinskih prava.
143. Sud podseća da ESLJP s tim u vezi smatra da „*Stvarno i efikasno ostvarivanje prava zaštićenih ovom odredbom ne zavisi samo od obaveze države da ne interveniše, već može preduzeti pozitivne zaštitne mere, posebno kada postoji direktna veza između mera koje podnosilac zahteva može legitimno očekivati od vlasti i efektivnog uživanja svoje imovine*“ (vidi, presudu ESLJP-a od 30. novembra 2004. godine, *Oneryildiz protiv Turske*, br. 48039/99, stav 134).
144. Međutim, prilikom utvrđivanja da li se koncept pozitivnih, preventivnih ili korektivnih obaveza za zaštitu mirnog uživanja imovine primenjuje na okolnosti podnositeljke zahteva, prvo je pitanje koje treba razmotriti u ovom slučaju da li su okolnosti slučaja uzete u obzir u celini, dodelile podnositeljki zahteva naslov suštinskog interesa zaštićenog članom 46. Ustava i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a (vidi, *mutatis mutandis*, presudu ESLJP-a od 22. juna 2004. godine, *Broniowski protiv Poljske*, br. 31443/96, stav 129).

Primena gore navedenih uslova u okolnostima ovog slučaja

145. Sud prvo podseća na navod podnositeljke zahteva o povredi člana 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, gde podnositeljka zahteva navodi da je bila prinuđena da napusti imovinu protiv svoje volje i više od 19 godina je, uprkos tome što je imala pravosnažnu odluku, kojom joj je potvrđeno pravo korišćenja sporne imovine, podnositeljka zahteva sprečena da je koristi.
146. Podnositeljka zahteva navodi da iz odluka KSIZ-a, kojima je utvrđeno da podnositeljka zahteva uživa pravo korišćenja sporne imovine, a zatim i odluka redovnih sudova koje su joj išli u korist, nije mogla mirno da uživa u svojoj imovini.
147. Sud primećuje da je podnositeljka zahteva imala pravosnažne odluke, kojima je potvrđeno da je ona imala pravo na korišćenje sporne imovine i da je B.M. bio obavezan da spornu imovinu vrati u pređašnje stanje. Te odluke nisu izvršene, zbog toga je podnositeljka zahteva pokrenula izvršni postupak.

148. Stoga, Sud utvrđuje da u okolnostima ovog slučaja nema sumnje da postoje dve pravosnažne i izvršne odluke, odnosno odluka KSIZ-a od 30. aprila 2005. godine i presuda Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine.
149. Sud takođe primećuje da je podnositeljka zahtev u nemogućnosti da ostvari prava priznata ovim odlukama, pokrenula izvršni postupak. U izvršnom postupku postoje mnoge kontradiktorne odluke istog suda.
150. Na osnovu spisa predmeta, Sud primećuje da je prvo u izvršnom postupku Opštinski sud na osnovu predloga za izvršenje podnositeljke zahteva usvojio njen zahtev za izvršenje presude P. br. 462/10 Opštinskog suda od 21. decembra 2011. godine, a, nakon žalbe B.M.-a u Apelacionom sudu, isti je potvrđen.
151. Kao rezultat nepronalaženja mehanizama za izvršenje pravosnažne odluke, pokrenuto je pitanje ko je obavezan da deponuje finansijska sredstva za izvršenje radova u izvršnom postupku, Osnovni sud je tražio pravno mišljenje od Vrhovnog suda Kosova.
152. Nakon pravnog mišljenja Vrhovnog suda, Osnovni sud je odlukom [I. br. 1241/12] od 27. februara 2017. godine, pozivajući se na član 13. Zakona o izvršnom postupku, naložio podnositeljki zahteva da deponuje iznos sredstava u ime izvršenja radova treće strane, koji su predstavljeni u izvršnom postupku. Što se tiče onoga ko treba da plati troškove u vezi sa izvršenjem gore navedene odluke, Osnovni sud je u svojoj odluci istakao da na osnovu člana 13. ZIP-a, unapred troškove vezano za izvršenje plaća poverilac, u ovom slučaju podnositeljka zahteva, naglašavajući: *„U slučaju da poverilac ne preplati troškove izvršenja i to u datom zakonskom roku navedeni iznos pod tačku I izreke ovog rešenja, sud kao izvršni organ ima obustaviti izvršenje u ovoj pravnoj izvršnoj stvar na predmet I. br. 1241/2012 i kao da neće preduzeti konkretne radnje izvršenja kao pod tačkom I izreke ovog rešenja”*.
153. Nakon žalbe podnositeljke zahteva Apelacionom sudu, isti je odbio njenu žalbu, potvrđujući odluku [I. br. 1241/12] Osnovnog suda u Prizrenu. Ovu odluku podnositeljka zahteva izričito osporava pred Sudom.
154. S tim u vezi, uprkos tome koliko je složena bila pravna situacija u vezi sa izvršenjem sudske odluke u ovom slučaju, a posebno nakon što je Vrhovni sud u svom pravnom mišljenju od 1. februara 2016. godine istakao da je prema članu 13. ZIP-a očigledno da troškove postupka u vezi sa određivanjem i izvršenjem izvršenja unapred plaća poverilac, u ovom slučaju je trebalo da se uzmu u obzir sve okolnosti slučaja, a ne samo pravno mišljenje Vrhovnog suda.
155. Stoga, kao pitanje koje treba da se oceni u ovom slučaju je da li su javni organi države Republike Kosovo, uključujući i redovne sudove, postavili proporcionalni teret na podnositeljku zahteva koja traži izvršenje zakonske, konačne i pravosnažne odluke još od 2012. godine. Pored toga, kao što očigledno proizilazi iz načela sadržanih u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP-a, izvršenje odluke je sastavni deo prava na pravično i nepristrasno suđenje. Međutim, osim toga, ovo pravo je usko povezano i sa članom 32. Ustava i članom 13. EKLJP-a, kojima se garantuje pristup delotvornim pravnim sredstvima za ostvarivanje konkretnih prava.
156. Sud primećuje da je podnositeljka zahteva učinila sve što je mogla s njene strane da traži ostvarivanje prava koje je trebalo da bude ostvareno do danas. Ona je

iskoristila svako pravno sredstvo i svako je, na jedan ili na drugi način, bilo neuspešno da joj reši pitanje izvršenja konačne odluke.

157. U smislu gore razrađenih načela, u ovom slučaju, Sud primećuje da je Osnovni sud, a i Apelacioni sud, obustavljajući izvršni postupak u vezi sa ispunjavanjem finansijske obaveze i, stavljanje tereta ove obaveze na podnositeljku zahteva, kao uslov za izvršenje izvršnih radova u sprovođenju sudske konačne i pravosnažne odluke, ometao sprovođenje takve odluke.
158. Sud ne primećuje da su organi pokušali da pronađu rešenje za podnositeljku zahteva, na primer, omogućavajući joj pristup njenoj imovini – čak i za vreme kada njena imovina nije vraćena u pređašnje stanje.
159. Sud ističe da kašnjenja u implementaciji konačnih odluka, kojima je podnositeljki zahteva priznato pravo na korišćenje imovine, mogu da povrede samu suštinu relevantnog prava.
160. Sud ističe činjenicu da bez obzira da li je dužnik privatna ili državna institucija, na državi je da preduzme sve potrebne korake da se izvrši pravosnažna sudska presuda kao i da, tom prilikom, osigura delotvorno učešće celog svog aparata (vidi: *Preduzeće EVT protiv Srbije*, presuda ESLJP-a od 21. juna 2007. godine, stav 48).
161. Stoga, obaveza kojom se tereti podnositeljka zahteva poslednjim odlukama redovnih sudova, kada su tražili od podnositeljke zahteva da ona pokrije troškove izvršenja odluke za ostvarivanje njenog prava na mirno uživanje imovine, a posebno u smislu punih okolnosti slučaja i činjenice da je ona oslobođena od plaćanja sudske takse u odsustvu materijalnih sredstava.
162. Podnositeljka zahteva dalje navodi da su joj poslednjim odlukama, kojima je odložen izvršni postupak, na kraju uskratili pravo na imovinu.
163. S tim u vezi, Sud ocenjuje da time što nije vraćena u pređašnje stanje sporna imovina, ne predstavlja osnov za uskraćivanje prava na imovinu.
164. Sud, zasnovan na gore razrađenim načelima, nalazi da je Osnovni sud u Prizrenu odlukom [I. br. 1241/12] od 27. februara 2017. godine, koju Apelacioni sud kontinuirano podržava rešenjem [CA. br. 2093/2017], poništio odluku Osnovnog suda koja je postala *res judicata* u odsustvu pronalaska mehanizama za njenu primenu.
165. Što se tiče navodne povrede na zaštitu imovine u ovom slučaju, Sud utvrđuje da je odluka KSIJ-a od 30. aprila 2005. godine i presuda Opštinskog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine, predstavljala legitimna očekivanja za podnositeljku zahteva, kojom je naloženo B.M.-u da oslobodi imovinu koja je predmet spora i istu vrati u pređašnje stanje.
166. U smislu svega gore navedenog, Sud ocenjuje da teret koji se nameće podnositeljki zahteva za ostvarivanje njenog prava, nije proporcijalan i, štaviše, ometa samo ostvarivanje prava.
167. Sud utvrđuje da zbog neizvršenja ove odluke, podnositeljki zahteva je uskraćeno pravo na mirno uživanje svoje imovine, kršeći član 46. Ustava i član 1 Protokola br. 1 EKLJP-a.

168. Prema tome, podnositeljka zahteva ima pravo da mirno uživa u svojini, kao što je zagarantovano članom 46. Ustava i članom 1. Protokola 1 EKLJP-a. U ovim okolnostima, uskraćeno joj je pravo da uživa i poseduje imovinu (vidi, *mutatis mutandis*, *Gratzinger i Gratzingerova protiv Republike Češke*, br. 39794/98, stav 73, ESLJP).

Zahtev podnositeljke zahteva za neobjavljivanje identiteta

169. Sud primećuje da je podnositeljka u svom zahtevu takođe tražila da se njen identitet ne objavi, ne navodeći razlog.
170. S tim u vezi, Sud se poziva na pravilo 32 (6) Poslovnika, koje propisuje:

„(6) Strane u zahtevu koje ne žele da se njihov identitet objavi javnosti to će navesti i izneti dokaze, kojima se opravdavaju takvo odstupanje iz pravila javnog pristupa informacijama u postupku pred Sudom. Sud većinom glasova odobrava ne objavljivanje identiteta ili ga odobrava bez zahteva strane. Kada Sud odobri ne objavljivanje identiteta, strana treba da se identifikuje samo putem inicijalna, skraćenica ili jednim slovom”.

171. Zasnivajući se na zahtev koji je podnela podnositeljka, Sud smatra da to nije osnov za usvajanje ovog zahteva (vidi, slučaj Ustavnog suda KI74/17, podnosilac zahteva: *Lorenc Kolgjeraj*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. decembra 2017. godine).
172. Shodno tome, zahtev podnositeljke za neobjavljivanje identiteta treba da se odbije.

Zaključak

173. U zaključku, Sud nalazi da neizvršenje pravosnažne odluke KSIZ-a od 30. aprila 2005. godine i presude Osnovnog suda P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine u slučaju podnositeljke zahteva, predstavlja povredu članova 31, 32 i 54. Ustava u vezi sa članovima 6.1 i 13. EKLJP-a.
174. Pored toga, Sud nalazi da je kao rezultat neizvršenja pravosnažne i obavezujuće odluke, podnositeljka zahteva nepravедno lišena njene imovine. Na ovaj način je povređeno i pravo podnositeljke zahteva da mirno uživa u svojoj imovini, kao što je zagarantovano članom 46. Ustava i članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a.
175. Na kraju, Sud smatra da ne treba dalje da se bavi navodima o povredi člana 24. u vezi sa članom 14. EKLJP-a, jer su takvi navodi i zahtevi iscrpljeni u zaključcima Suda o povredi članova 31, 32, 54 i 46. Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP-a i članom 13, kao i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.

IZ TIH RAZLOGA

U skladu sa članovima 113.7 i 116.1 Ustava, članom 20. Zakona, i pravilom 59 (1) (a) Poslovnika, na sednici održanoj 3. februara 2021. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI da je došlo do povrede članova 31, 32 i 54. Ustava u vezi sa članovima 6.1 i 13. EKLJP-a;
- III. DA UTVRDI da je došlo do povrede člana 46. Ustava u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a;
- IV. DA UTVRDI da su odluka KSIJ-a od 30. aprila 2005. godine i presuda Opštinskog suda u Prizrenu P. br. 462/10 od 21. decembra 2011. godine pravosnažne odluke i kao takve, treba da se izvrše od strane relevantnog javnog organa;
- V. DA UKINE rešenje Apelacionog suda [CA. br. 2093/2017] od 29. januara 2018. godine i rešenje Osnovnog suda u Prizrenu [I. br. 1241/12] od 27. februara 2017. godine;
- VI. DA NALOŽI Osnovnom sudu u Prizrenu da, u skladu sa pravilom 66 Poslovnika o radu Suda, obavesti što je pre moguće, ali ne kasnije od 3 (tri) meseci, odnosno do 3. maja 2021. godine Ustavni sud u vezi sa merama preduzetim za sprovođenje presude ovog Suda;
- VII. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;
- VIII. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IX. Ova odluka stupa na snagu odmah.

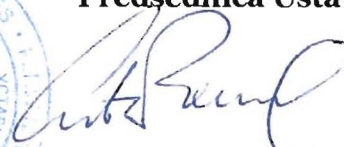
Sudija izvestilac

Nexhmi Rexhepi

Predsednica Ustavnog suda

Arteta Rama-Hajrizi